

PRESENTACIÓ

De la relació íntima entre —gairebé— una joventut intensament amerada de sentiments d'estimació al seu poble respectiu, d'afecte al territori patri comarcal del que forma part, i profundament sorpresa d'una ansiosa curiositat per conèixer bé les essències fonamentals, la natura pròpia, el que és Terra Alta i el que som els humans que l'habitam, en sorgí l'acord de constituir el Centre d'Estudis de Terra Alta.

D'aquesta afinitat de sentir, de pensar, d'interès de saber, n'ha generat la unió d'uns veïns comarcals, en un lligam d'amistat per a desenrotllar una moral d'estudi, i adquirir coneixements de la naturalesa de la terra nativa i de la naturalesa de la persona primitiva predecessora.

Principi bàsic, natural, el coneixement de la superfície territorial en la que s'establí el primitiu grup humà predecessor, desperta interès, el seguir l'evolució geològica-històrica el procés orogènic, que de les fondàries del mar elevà l'espai territorial en què vivim, i el que ens rodeja. Procés, que facilita comprendre la formació de la orohidrografia del territori, i de les matèries de la seva composició, i entendre l'estructura, la manera com estan disposades les tres nervadures muntanyoses base del territori, com estan despreses —dels relleus principals— les serres i muntanyes secundàries, i com estan encabides entremig del muntanyam les conques de dejecció, per les que flueixen les aigües pluvials i les fluvials, directament i indirectament a l'Ebre.

Negligentment, majoria de conques de dejecció; valls valletes, torrenteres, rieres, barrancs, i de relleus orogràfics; serres, muntanyes, pujols, careixen de topònim, n'hi ha que el tenen deformat, per lo que seria beneficiós un redescobriment del territori, resseguint-ne, investigant-ne, averiguant-ne, examinant-ne, fixant-ne, els noms naturals de lloc de cada accident orohidrogràfic, i elaborar-ne respectius plans topogràfics —representacions gràfiques— de les característiques de la

superfície particular de cada terme, i de la conjunta del territori. Seria una dedicació per a un bon fi, una cooperació a evitar el contrasentit de saber, per exemple, la geografia de l'Àsia i desconèixer la configuració geogràfica del territori de naturalesa.

Configuració, intimament relacionada amb els humans que la poblaren, primers pobladors, que en aquests relleus orogràfics —segurament— hi trobarien el medi de subsistència, medi que els mouria a construir llurs habitatges en el territori, i a arrelar-hi generant fills, descendents, que multiplicant-se per reproducció, s'escamparien originant nuclis de població.

Els vestigis deixats de la seva existència als llocs dels seus habitatges, als llocs dels seus enterraments, als camps conreats, i als camins, deixen comprendre les seues activitats de caçadors, de pastors i d'agricultors.

Sí..., del medi de vida de caçadors se'n comprenen els llocs més habituals de cacera, i del medi de vida pastoril s'en connoten els llocs d'abeurament, del medi de vida agrícola, els vestigis denoten, fan comprendre, els esforçosos treballs derramant incalculables suors per a tallar i arrabassar la boscúria primitiva, per a raure i plantejar el terreny amb feixes i bancals, sostenint-los amb ribassos talussats i marges espadats, i per a plantar els trossos de terra amb piançons. Admirable laboriositat, que transformà lo que era una natura alpínica, agrest, salvatge, en un territori cultivat, resplendent de rectilínies fileres de vinya, d'oliveres, d'ametllers, de taulats/d'hortalisses, i de sembrats.

Tenir present, i relatar aquesta activitat laboriosa dels ascendents és narrar la seva història; perquè en som llurs continuadors, ja que és preveu, que d'ELLS... en som essència, fruit entranyable, directes descendents, per una sèrie contínua d'engendraments procreadors.

A aquests estudis geològics, geogràfics, etnològics, històrics, altres estudis científics, contribuiran —és probable— al fonament i el foment d'una CULTURA TERRA-ALTENCA.

TRINITARI FORNÓS I BENAIGES

PRESIDENT DEL CENTRE D'ESTUDIS
DE LA TERRA ALTA